

Ensk tjóðarhetja tikin av dögum av sínum egnu

Sir Walter Raleigh
doyði sum ein djarvur
maður, men fyrst
mátti hann skunda
undir bóðilin.

Í brátt 400 ár hefur Sir Walter Raleigh — ein av tjóðarhetjum Bretlands — verið ein gáta hjá sögumönnum. Liv og lagna hansara er á mangan hátt loyðarfullt. Hann var ein djarvur maður, evnaríkur og við róftestum kærleika til móðurlandið.

Raleigh var ein av klettunum sum maktgirnd spaniumanna rendu ímóti. Hann verður altíð mintur sum ein av framherjunum og grundleggjarunum av bretska heimsveldinum. Hóast tað var hann tikin av dögum av sínum egnu landsmonnum. Hvussu kundi hetta bera til?

Hann varð sendur til skafottíð í 1618. Á tann hátt var deyðadómurin, sum hann hevði fingið 15 ár frammanundan, fullgjórdur.

WALTER RALEIGH OG ELIZABETH I.

Hann varð borin í heim á einum bóndagardi í East Buggleigh, Devonshire, í 1552. Ungur kom hann upp í herin, har hann tók seg kvikliga fram. Sum kapteinur gjørdi hann seg kendan, tá bretar bardu niður Desmonduppreisturin í Írlandi. So kom dagurin, tá hann heilsaði uppá Elizabeth I. — kan-

ska hina mest sagnkendu av teimum ensku drottningunum. Hesin ungi krigsmaðurin hevði sera stóra ávirkan á hana, og hon steðgaði ikki við at gera hann til ein av sínum fremstu álitismonnum.

- * Tá byrjaði hansara løgna virki
- * við hoffið, og hann kom at
- * verða ein av teimum monnum
- * unum, ið vóru avgerandi fyri
- * allan bretska politikk. Sam-
- * stundis var grundarlagið lagt
- * fyri hansara serskilda vinskapi
- * við drottningina. Hann vann
- * hin mesta heiður, men fekk
- * sjálvandi eisini sterkar figg-

- * indar. Svikarad og misunnili
- * hoyrdu til dagsins ordan, og
- * tann, sum skuldi halda seg á
- * makthæddini, mátti duga at
- * snúgva sær sum ein állur.
- * Tað var eitt undirfundigt og
- * náðileyst spæl, ið har fór fram

WALTER RALEIGH VERÐUR FORELSKAÐUR

Kreppan í lívi Raleighs kom tá hann forelskaði seg í við Elizabeth Throgmorton, einari av hoffdamunum hjá drottningini. Hann misti hjarta sitt fullkomuliga til hesa ungu, stakvokru kvinnuna, og — ringast av øllum — hann gifti seg við henni. Hetta var meira enn drottningin orkaði at bera. Hon meintí sjálv, at hon hevði einkarrætt uppá vælild Raleighs og vildi ikki verða skúgvað til viks av nokrum øðrum. Brennandi av óði gav hon boð um, at Raleigh skuldi setast fastur, og hann var beinanvegin tikin og sendur til Tower.

Her varð hann verandi í bara tveir mánaðir. Drottningin hevði umrátt seg og viðgekk, at fongsling in var himnarópandi órættvis. Um fangin nakrantíð fekk eina umbering skal vera ósagt; tað vildi óivað verið ov mikið kravt tá í tíðini.

BYRJANIN TIL ENDA RALEIGHS

Elizabeth doyði í 1603. Hetta kom at vera byrjanin til enda Raleighs. James I kongur bannlýsti hann frá hoffinum, tók frá honum alla ávirkan og lat hann fongsla, mistonktan fyri at hava í hyggju at seta lady Arabella Stuart til drottning. Undir rættarmálinum kom ikki fram eitt einasta prógv, ið gekk Raleigh ímóti, men kortini varð hann dømdur til deyða.

Virðingin fyri konginum, sum frammanundan var litil, fall heilt á botn. Hann sá hvønn vegin, vindurin blásti, og visti sítt »stórsinnie« við at broyta deyðadómmin til 13 ár aftanfyrir múrarnar í Tower. So

leingi kom tó Raleigh ikki at sita. Kongur hevði frætt, at teir høvdu funnið gull á Ný Guinea, og hann sendi menn av stað at kanna, hvussu vorðið var. Raleigh setti hann sum leiðara fyri ferðini — tí mátti hann latast leysur.

HIN FULLKOMULIGA MISEYDNAÐA FERÐIN

Av ymiskum orsøkum, ið Raleigh ikki var harri yvir, miseydnadist ferðin so fullkomuliga. Luttakarnir komu tómhentir heim aftur, og kongur var alt annað enn blíður. Hann hevði verið fullvisir í at vinna risastórt ríkidomi. Ein mátti gerast syndabukkur, og valið fall — sjálvandi — á Raleigh. Í hesum dögum hevði James I samráðingar við Spania um bótan av teimum alspentu víðurskiftunum landanna millum. Sum tekin uppá sín goða vilja, lat hann spaniumenn vita, at hann var til reiðar at »offræ« Raleigh, teirra erkafigginda. At hann sló tvær flugur við ein klams og samstundis fekk persónliga hevd fyri hina miseydnadu Guineu-ferðina, segði hann einki um.

DEYÐADÓMURIN FORÐAR NÝGGJARI RÆTTARGONGD

Kongurin vildi hava Raleigh aftur fyri rættin, men fekk at vita, at hetta ikki lat seg gera eftir galdandi lóg, tí maðurin var longu dømdur til deyða einaferð. Aftaná ymiskt loftróðisligt fusk varð kunn gjørt, at deyðadómurin skuldi fullgerast.

28. oktober 1618 fór Raleigh fyrri síðstu ferð úr Tower. Hann hevði etið eina vala maltíð og roykt fleiri pipur, aðrenn hann varð forður til rættarstaðið. Hann virkaði róligur og sum um einki skuldi henda. Hann hevði funnið seg til rættis í tí lagnutungu tilveruni. Ein hetja er ein hetja sjálvt í einari slikari løtu — júst tá!

Aðrenn avrættingin kravdi hann at sleppa at siggja okkuma hjá bóðilinum. Hann lat tveir fingrar glíða eftir eggini, og gav handlangara deyðans hana aftur við orðunum: »Ger av tú meg, tá eg rætti armarnar fram.« So legði hann hendið á stabban, og bóðaði bóðilinum frá. Men maðurin gjørdi einki fyrr enn Raleigh rópti: »Hvat er tú ræddur fyri? Hogg, maður — hogg!« Tá mátti bóðilin hoggja.

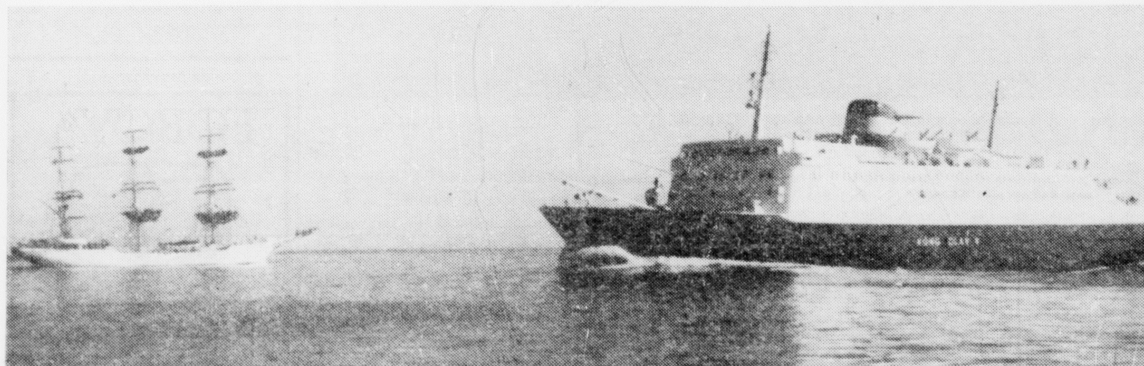
Soleiðis doyði Sir Walter Raleigh, sigurharrin í so mongum bardögum, og maðurin, ið skrivaði meistaraverkið »The History of the World«.

Sihran vil í fjarsýnið

Sihran Sihran, sum er ákærður fyri at hava myrt Robert Kennedy, senator, skal sambært vinstrasinnadamerikanska blaðið »Ramparts« hava sagt, at hann vil greiða frá orsøkunum til morðið, um hansara frágreiðing verður send í fjarsýninum. Um hetta ikki hendir, vil hann heldur tuga og doygja í gasskamarinum.

Sambært frásøgn frá bróðuri hansara til sama blað, skal Sihran hava angrað ógerðina; men leggur hann aftrat, at amerikanska fólkið eigur at lurtast eftir honum, tí hann veit at siga frá víðurskiftum sum vil skaka allar lurtarar.

Fortíð og nútíð mætast

Hendan myndin er tikin, tá ið norsk fullriggarin, skúlastípið »Christian Radich« og hitt nýggja ferðamannaskípið hjá DFDS »Kong Olav V«, møttust í Oyrasundi fyrri stuttum. Myndin visir týðiliga munin á fortíð og nútíð í siglingarsøguni.